

Ilie DAN

UN DEBUT CONVINGĂTOR

Gabriel Chiriac este un răbdător, adevărind, ca scriitor, dictonul latinesc *festina lente*. Deși a debutat publicistic în „Dacia literară“ din Iași abia în 2009, a dat la iveală un consistent volum de proză, intitulat (sugestiv și explicit!) *Iarnă cu fulgi însingerați*.

În ciuda faptului că există, pe plan național și universal, o întreagă literatură „de război“, tema se dovedește actuală și de relevanță pentru evenimente, mentalități și personaje emblematice, mai ales în spațiul literar românesc. O dovedește, cu multiple conotații social-istorice și estetice, chiar cartea semnată de Gabriel Chiriac, al cărei moto (un vers din catrenele lui Omar Khayam) are valoarea unei axiome eterne: „Un joc de șah e viața”.

Țesătura epică, în cele două părți, la care se adaugă un epilog cu o „întoarcere în timp”, se grefează pe circumstanțe individuale sau colective din cel de-al doilea război mondial, localizate în România (București, Sinaia, Mangalia) și Slovacia (împrejurimile orașului Turna, munții Javorina). Tocmai de aceea trama epică oferă autorului posibilitatea (echilibrată și bine temperată!) de a îmbina descrierea, pînă la detalii aparent ne semnificative, unor locuri, rememorarea sau „povestirea” faptelor și analiza psihologică, rezonantă cu statutul social și moral al personajelor. Însumate, aceste coordonate dau relief și pregnanță unei compoziții lineare, de mare simplitate și rigoare stilistică, avînd valoarea unui foarte bun scenariu de film (n-ar fi rău ca autorul să se gîndească la asta!). Prin arhitectura epică și simplitatea (în sensul înalt al termenului!) „spunerii”, cartea lui Gabriel Chiriac ne aduce aminte de Rebreanu, Gib Mihăescu și (parțial!) G. Călinescu. O confirmă nu numai viziunea realistă, dialogul viu, ci și unele aspecte livești sau cu caracter de memorial, în multe pagini fiind întîlnite persoane reale din viața social-politică și culturală din România perioadei respective.

Această carte ne amintește de o capodoperă a lui Tolstoi, *Război și pace*, fiindcă Gabriel Chiriac ne înfățișează dramatica perioadă martie 1944 – februarie 1945, epocă dominată de tragedii, masacre, nedreptăți, anxietate și disperare, vecină cu crima sau sinuciderea. Pe fondul sumbru și descurajant al

evenimentelor aflate sub zodia ororilor, cititorul face cunoștință nu numai cu „peisajul” apocaliptic în care se află oameni și locuri, ci și cu destinul individual (luminat, totuși, de iubire!) al celor doi eroi principali: locotenentul Marius Rădulescu, numit de superiori sau colegi „excelent ofițer” și „eroul din tranșee”, și Smaranda Hagiaturian, cultă, sensibilă, ambițioasă (și, totuși, fragilă, adesea!), delicată și îndrăgostită *à la folie* de cel dintîi.

Ca în aftea alte cazuri din literatură și film, cele două personaje principale traversează, lucid și afectiv, calvarul războiului, singura lumină în acest infern fiind iubirea pură și arzîndă dintre ei. Așa se și explică faptul că în carte întîlnim puțini eroi de planul al doilea (doamna Hagiaturian, Pietrosu, Apostol, Schultz ș.a.), implicați, *volens-nolens*, în evenimentele fierbinți (la propriu și la figurat!) din anii 1944-1945, care, prin implicațiile lor, au marcat destine umane individuale și, ceea ce este mai grav, ale unor popoare, în hățișul istoric care va marca soarta Europei în viitor. Desigur, nu putem nega rolul imaginației în conceperea lucrării (mă feresc s-o numesc roman!), dar fondul ei ideatic este alcătuit din circumstanțe istorice, politice și sociale din acea perioadă, care pot fi lesne depistate (bombardarea Bucureștilor, spionajul german la București, atitudinea partidelor politice, luptele antifasciste din Slovacia, apariția ofițerului politic – sovietic, desigur! etc.). Am fi fost, poate, nedumeriți, dacă volumul, în final, s-ar fi rezumat la trauma lui 1944, în București. Aici, autorul sugerează atitudini și sentimente, în mod ambiguu și în subtext. Epilogul „deslușește” drama cuplului de îndrăgostiți, atunci cînd bunica primește pe cele două fete orfane, în Argentina.

Cu certitudine, Gabriel Chiriac are vocație epică, știe să „construiască” o operă bine articulată, scrisă simplu, cu o bună stăpînire a mijloacelor prozei, cu descendență clasică și realistă. Calitățile sale scriitoricești sînt evidente. Această carte ne face cunoștință cu un prozator. Ea reprezintă, în mod cert, un debut convingător.